

Länsstyrelsen
Västerbotten

Yttrande

1 (11)

Datum
2025-10-02

Ärendebeteckning
300-6552-2025

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.rul.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss, Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85)

Bakgrund

Er beteckning: LI2025/01327

Länsstyrelsen Västerbotten, här nedan benämnd Länsstyrelsen, har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik. Utredningen ska lämna förslag på hur den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken ska inriktas och utformas. Utredningen ska slutredovisas 1 juni 2026 men utredaren har valt att skicka ut ett delbetänkande i halvtid.

Sammanfattning

- Länsstyrelsen välkomnar översynen av hur den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken ska inriktas och utformas och bidrar gärna med sin kunskap i utredningens fortsatta arbete
- Länsstyrelsen anser att det måste utvecklas en metodik för framtagande och genomförande av regional utvecklingspolitik. Regeringens styrning av de statliga myndigheterna har inte varit tydlig nog för att myndigheterna ska ha förutsättningar att bidra till att uppnå målen för den regionala utvecklingspolitiken. Samverkan mellan länsstyrelse och region försvåras av att länsstyrelsens roll i fråga om regional utveckling är otydlig.
- Länsstyrelsen kan bättre användas som verktyg för att regionalt samordna statliga myndigheterna vilket skulle underlätta för sektorsmyndigheter att agera territoriellt. Det är därför väsentligt att länsstyrelsernas roll att samordna staten i länet tydligt framgår i andra myndigheters uppdrag.
- Länsstyrelsen välkomnar ett förtydligande av myndighetens ansvar inom den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken.

- Länsstyrelsen förordar att ansvaret för nationell måluppfyllelse utifrån den statliga utvecklingspolitiken, hamnar hos Länsstyrelsen. Länsstyrelsens vill framhålla den systematiska risk som uppstår när den politiska styrningen i regionen inte alltid överensstämmer med den nationella politiska styrningen varvid det kan uppstå mandat-/målkonflikt och svårigheter att säkerställa nationell måluppfyllelse.
- För samhällets förmåga att hantera komplexa tvärsektoriella utmaningar och målkonflikter är det en styrka att ha staten regionalt representerad. Regionala målkonflikter behöver lösas i en regional kontext. Det är mycket svårt att arbeta med regionala målkonflikter från central nivå utan det förutsätter regionala aktörer med god lokalkännedom om konflikten och dess parter. Här kan exempelvis nämnas det uppdrag som regeringen gett Norrbottens och Västerbottens länsstyrelser att hantera målkonflikter kopplade till den pågående nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i länen.
- Länsstyrelsen har ett geografiskt områdesansvar vilket innebär att myndigheten har en tydlig roll att främja länets utveckling och att utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande samt inom myndighetens ansvarsområden samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser. Länsstyrelsen fungerar som en länk mellan lokal och nationell nivå.
- Länsstyrelsens hantering av Northvolts konkurs visar på hur myndigheten arbetar sektorsövergripande. Händelsen var på en nivå som var för stor för en enskild kommun eller en region att hantera. Länsstyrelsen fick därför i uppdrag av regeringen att samverka med andra relevanta myndigheter, näringslivsorganisationer, kommuner, fackförbund, civilsamhället med flera. Länsstyrelsen är en potential som mer än i dag kan nyttjas för att redovisa läget i länet och bistå regeringen med regionala lägesbilder innehållande analys av nuläge och bedömning av behov av ytterligare åtgärder.
- Länsstyrelsen betonar att man även kan ta en aktiv roll i etableringsfasen av till exempel stora företagsinvesteringar. Länsstyrelsen understryker vikten och fördelen med att peka ut myndigheten som samordnare för denna typ av frågor i stället för att lägga det på en nationell myndighet. Det bidrar till att skapa en trygghet och förutsägbarhet för kommun, region och företag som direkt och indirekt också påverkas av en ny etablering och större investering i en region. Länsstyrelsen har den grundläggande kunskapen och sektorsövergripande samordningen redan etablerad med aktörerna vilket gör att detta

inte behöver byggas upp av en nationell myndighet med mindre kunskap om regionala förutsättningar, utmaningar och behov.

- Arbetet med EU stöd till lantbruket är ett område som behöver ske regionalt. Genom sin breda verksamhet och stora kontaktyta mot företag och organisationer på landsbygden har länsstyrelserna en unik närvaro i landets alla landsbygder. Genom länsstyrelsens hantering av jordbruksstöd bidrar vi till landsbygdsutveckling och sammanhållning.
- Länsstyrelsen samordnar inte bara det offentliga utan även i vissa fall näringslivet. I samarbete med Sparbanksstiftelsen, Norrlands Riskkapitalstiftelse och Almi driver Länsstyrelsen De 4 K för att förbättra förutsättningarna för kvinnors företagande och ägande. Här samlas representanter från akademi, näringsliv och offentlig sektor för att diskutera möjligheter och utmaningar kring kvinnors företagande i Västerbotten.
- Länsstyrelserna behöver legitimitet, mandat och ekonomiska resurser för att kunna uppfylla statens mål på regional nivå och för att kunna vara en samarbetspart till regionerna och andra i det strategiska tillväxtarbetet och regionala utvecklingsarbetet.
- Länsstyrelsen delar bedömningen att en sammanslagning av politikområdena kan innebära risk för att landsbygdernas frågor hamnar i skymundan av städer och större tätorter i det regionala utvecklingsarbetet. Länsstyrelsen anser därför att det finnas anledning att ytterligare analysera farhågor och möjligheter.
- Länsstyrelsen stödjer utredningens förslag om att stärka nationella minoriteter och minoritetsspråk genom att förtydliga bestämmelsen om samråd i lagen om regionalt utvecklingsansvar.
- Länsstyrelsen anser att kommunernas roll i regional utveckling behöver synliggöras och stärkas. Kommunerna är ofta genomförare av utvecklingspolitiken och centrala för förankring och legitimitet. Länsstyrelsen skulle kunna ta en större roll i samverkan med länets kommuner och ser gärna att utredningen föreslår formaliserade åtgärder och uppdrag till Länsstyrelsen som ytterligare kan stärka samverkan mellan kommuner, region och länsstyrelse.
- Regional utvecklingspolitik behöver stå på två ben, utveckling och utjämning. Länsstyrelsen saknar i utredningen en diskussion om hur en likvärdig offentlig service ska kunna erbjudas i landets olika delar och betydelsen av det kommunalekonomiska utjämnningssystemet för att uppnå detta.

Yttrande

Länsstyrelsen välkomnar översynen av hur den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken ska inriktas och utformas och att en samlad bedömning görs av möjligheterna att stärka genomförandet så att uppsatta mål nås. Regional utveckling och landsbygdsutveckling är inte bara centrala uppgifter i Länsstyrelsens verksamhet, utan även av stor betydelse för hela landets utveckling och sammanhållning. Länsstyrelsen bidrar gärna med sin kunskap i utredningens fortsatta arbete, och välkomnar särskilt det arbetssätt med transparent och öppen dialog som utredningen antagit.

Utgångspunkter och huvudfrågor (kapitel 3)

Länsstyrelsen poängterar vikten av att i detta arbete anlägga ett långsiktigt perspektiv. Föreslagna insatser behöver vara flexibla och anpassningsbara till framtida omvärldsförändringar så att de fungerar och är relevanta under lång tid. Inte minst är det viktigt att kommande förslag tar höjd för framtida utveckling av den europeiska sammanhållnings- och jordbrukspolitiken. Länsstyrelsen välkomnar därför att utredningen arbetar med ett tidsperspektiv fram till 2050. Länsstyrelserna kan bidra till en framtida territoriell politik, bland annat genom att samordna olika statliga verksamheter och intressen.

Politik för regional utveckling och landsbygdsutveckling (kapitel 4)

Regionerna har en central uppgift inom den regionala utvecklingspolitiken. Regionen ska samverka med länets kommuner samt länsstyrelsen och övriga berörda statliga myndigheter. Här ser Länsstyrelsen ett behov av ett närmare samarbete med regionen och påminner om regeringsuppdraget från 2024 till Tillväxtverket, Boverket, Trafikverket och länsstyrelserna om att erbjuda regionerna stöd för strategisk planering i det regionala utvecklingsarbetet.

Länsstyrelsen konstaterar att förutsättningarna för att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken i praktiken försämrades då regionerna fick överta det regionala utvecklingsansvaret. Detta hänger samman med att de statliga myndigheterna, som styrs av regeringen och som regionerna har svårt att påverka, har en mycket viktig roll för att förverkliga den regionala utvecklingspolitiken. Samtidigt har regeringens styrning av de statliga myndigheterna inte varit tydlig nog för att myndigheterna ska ha förutsättningar att bidra till att uppnå målen för den regionala utvecklingspolitiken. Länsstyrelsen anser att det måste utvecklas en metodik för framtagande och genomförande av regionala utvecklingspolitik. Länsstyrelsen kan bättre användas som verktyg för att regionalt samordna de statliga myndigheterna. Länsstyrelsen vill även trycka på vikten av att myndigheten har kompetens och kapacitet att arbeta med dessa frågor.

Länsstyrelsens breda uppdrag innebär att myndigheten även fortsatt har många uppgifter som har koppling till regional utveckling. Därför är det viktigt att samverkan mellan länsstyrelse och region fungerar väl. Men samverkan försvåras av att länsstyrelsens roll i fråga om regional utveckling är otydlig. Länsstyrelsens uppgifter berör det regionala utvecklingsarbetet på flera sätt som att länsstyrelsen i sin instruktion har ett övergripande uppdrag att främja länets utveckling och ska inom sitt ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters verksamhet. Länsstyrelsen har även uppgifter inom flera sakområden som har bäring på regional utveckling, till exempel hållbar samhällsplanering och boende, energi och klimat med mera. Centrala frågor som är viktigt att de även fortsättningsvis i huvudsak ligger under en statlig myndighet.

Länsstyrelsen vill även problematisera över regionens roll utifrån en politisk kontext. Länsstyrelsens vill framhålla den systematiska risk som uppstår när regioner, med folkvald politisk styrning, ska utföra statlig utvecklingspolitik. Detta utifrån att den politiska styrningen i regionen inte alltid överensstämmer med den nationella politiska styrningen varvid det kan uppstå mandat-/målkonflikt och svårigheter att säkerställa nationell måluppfyllelse. I sammanhanget har regeringen redan en neutral aktör i respektive län; länsstyrelsen. Som statens förlängda arm kan länsstyrelsen säkerställa en mer enhetlig implementering och genomförandeprocess, än regionen, vars politiska ledning kan ha andra prioriteringar än staten. Länsstyrelsen förordar att ansvaret för att nationell måluppfyllelse utifrån den statliga utvecklingspolitiken, hamnar hos Länsstyrelsen.

Kontinuitet över tid är viktigt för regionalt utvecklingsarbete. Länsstyrelsen kan över tid arbeta med frågor vilket ofta är svårare för regioner som har ett mer kortsiktigt projektbaserat arbetssätt.

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att en väl fungerande samverkan mellan regioner och länsstyrelser, och andra statliga myndigheter som har uppgifter som rör regional utveckling, är en förutsättning för att regionalt utvecklingsarbete ska fungera väl.

En sammanhållen territoriell politik kräver tydligare ansvarsfördelning och styrning (kapitel 5)

Vikten av statlig regional närvaro

För samhällets förmåga att hantera komplexa tvärsektoriella utmaningar och målkonflikter innebär det en styrka att ha staten regionalt representerad i landets alla 21 län. Länsstyrelserna har god vana att vara statens företrädare i länen och att hantera målkonflikter. Det kan bland annat handla om industrietableringar, energiproduktion eller annan förändrad markanvändning. Regionala målkonflikter behöver lösas i en regional kontext, det är mycket svårt att arbeta med regionala konflikter

från central nivå utan det förutsätter regionala aktörer med god lokalkännedom om konflikten och berörda parter. Här kan exempelvis nämnas det uppdrag som regeringen gett Norrbottens och Västerbottens länsstyrelser att hantera målkonflikter som uppstår vid handläggning av ärenden med anledning av den pågående nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i länen.

Länsstyrelserna har ett geografiskt områdesansvar vilket innebär att vi har i uppgift att främja länets utveckling och att utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande samt inom myndighetens ansvarsområden samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser. Länsstyrelsen har ett tydligt uppdrag att leda och samordna krisberedskapsarbetet och det civila försvaret inom sina län. Detta innebär att Länsstyrelsen roll är att kunna hantera hot i hela hotskalan (ytterst väpnad konflikt) och arbeta tillsammans med länets aktörer; före, under och efter en kris. I händelse av en kris med exempelvis risk för nationell påverkan arbetar länsstyrelsen tillsammans med nationella myndigheter. Ett mycket aktuellt exempel på detta är från skyfallen i Västernorrland där både Trafikverket och MSB etablerade sig i Västernorrland under händelsen.

Behov av tydligare ansvarsfördelning

Det behövs tydligare definierade roller som klargör vad som förväntas av respektive aktör och ger aktörerna förutsättningar att hitta lämpliga former för en effektiv samverkan som bidrar till politikens mål. En tydlig ansvarsfördelning skapar också bättre förutsättningar för att aktörerna ska kunna samverka på ett sätt som bidrar till att uppnå dessa mål. Länsstyrelsen instämmer därför med utredningen i att det finns behov av att förtydliga ansvarsfördelningen, inte minst vad gäller statens och regionernas gemensamma ansvar för regional utveckling. En otydlig rollfördelning mellan region och Länsstyrelsen innebär i dag att samverkan ofta förlitas sig på enskilda tjänstemän och sakområdets goda relationer vilket inte är hållbart.

Det är dock viktigt att påpeka att det oavsett tydlighet i ansvarsfördelning alltid kommer att finnas mellanrum mellan utpekade ansvarsområden, och att det är något som behöver hanteras genom samverkan mellan de regionala aktörerna. Det är därför nödvändigt att bibehålla ett regionalt handlingsutrymme så att samverkan och lösningar kan anpassas utifrån platsens förutsättningar. Inte minst gäller det för samverkan mellan länsstyrelse och region, där varje länsstyrelse behöver ges handlingsutrymme att möta regionen i sitt län utifrån de specifika prioriteringarna i den regionala utvecklingsstrategin. Länsstyrelsen instämmer därför i utredningens slutsats att det inte går att detaljstyra ett komplext tvärsektoriellt område som territoriell politik, även om den samverkan som är nödvändig bör bygga på en tydlig ansvarsfördelning.

Legitimitet, mandat och ekonomiska resurser

Länsstyrelsen välkomnar ett förtydligande av myndighetens ansvar inom den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. I princip anser Länsstyrelsen att myndigheten har de uppdrag som krävs för att kunna bidra, men uppgifterna kan tydliggöras i förhållande till både offentliga och privata aktörers ansvar.

Länsstyrelserna behöver legitimitet, mandat och ekonomiska resurser för att kunna uppfylla statens mål på den regionala nivån och för att kunna vara en samarbetspart till regionerna och andra i det strategiska tillväxtarbetet och regionala utvecklingsarbetet. Finansiering av länsstyrelsernas uppdrag är nödvändig för att upprätthålla myndigheternas breda kompetensbas, vilket i sin tur är en förutsättning för att även fortsatt kunna hantera breda tvärsektoriella frågor och målkonflikter. Länsstyrelsens alltmer bristande resurser för strategiskt och analytiskt arbete innebär att vi framförallt måste koncentrera vårt arbete till ”måste uppdragen” och lite utrymme finns kvar till utveckling och analyser av bredare frågor.

Länsstyrelsen anser att Regeringen bör överväga ett förtydligande i länsstyrelseinstruktionen om att länsstyrelsen ska företräda regeringen i länet och bidra till länets utveckling. Länsstyrelsen har ett systemperspektiv, en helhetssyn och en unik förmåga att vara tvärsektoriell som andra myndigheter saknar.

En ny territoriell politik kräver samverkan (kapitel 6)

Länsstyrelsen konstaterar att samverkan mellan länsstyrelse, region, kommuner och andra aktörer i länet är central för genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken.

Länsstyrelserna har en viktig roll som statens regionala representanter med uppgift att bland annat utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande samt inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser. Länsstyrelserna ska vidare följa tillståndet i länet och inom sin verksamhet främja samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet. Regeringen har uttalat att länsstyrelserna ska vara statens primära kontaktlänk gentemot kommunerna (prop. 2009/10:175 s. 78). Det innebär att länsstyrelserna har en viktig uppgift att främja informationsutbyte och dialog mellan staten, kommunerna och regionerna. Detta gäller i synnerhet vid krissituationer då länsstyrelserna har särskilda uppgifter som geografiskt områdesansvarig myndighet och högsta civila totalförsvarsmyndighet inom länet. Detta är inte alltid tydligt för andra myndigheter.

Från Västerbotten kan vi lyfta hanteringen av Northvolts konkurs som exempel på hur Länsstyrelsen kan ta ett huvudansvar för samverkan både regionalt och nationellt. En händelse på en nivå som var för stor för

en enskild kommun eller en region att hantera. Länsstyrelsen fick därför i uppdrag av regeringen att samverka med andra relevanta myndigheter, näringslivsorganisationer, kommuner, fackförbund, civilsamhället med flera. Länsstyrelsen gjorde veckovisa lägesrapporter till regeringen som sedan tog fram en nationell lägesbild baserad på Länsstyrelsens rapporter. Hanteringen av Northvolt visar hur länsstyrelsen snabbt kan samla en bredd av berörda intressen. Det visar också på vikten av att få till en fungerande flernivåsamverkan med bra informationsspridning mellan olika nivåer, får man till det blir man effektiva och väl rustade för kommande kriser.

Länsstyrelsen vill understryka att myndigheten även kan ta en aktiv roll i etableringsfasen av till exempel stora företagsinvesteringar. I dag är det oklart vem som ska vara kontakten vid dessa. I Northvolts fall tillsattes en statlig samordnare, ett uppdrag som med fördel hade kunnat läggas på Länsstyrelsen. Statens representant i länet är redan på plats, med en god lokalkännedom och ett omfattande kontaktnät bland berörda aktörer. Länsstyrelsen betonar vikten och fördelen med att peka ut Länsstyrelsen som samordnare för denna typ av frågor i stället för att lägga det på en nationell myndighet, som i Northvolts fall Tillväxtverket. Det bidrar till att skapa en trygghet och förutsägbarhet för kommun, region och företag som direkt och indirekt också påverkas av en ny etablering och större investering i en region. Länsstyrelsen har den grundläggande kunskapen och sektorsövergripande samordningen redan etablerad med kommuner, näringsliv mm vilket gör att det blir då inte något som i händelse av ny investering eller företagsnedläggning ska byggas upp av en nationell myndighet med mindre kunskap om regionala förutsättningar, utmaningar och behov.

Länsstyrelserna som statens primära kontaktväg till kommunerna är en unik länk mellan den nationella och lokala nivån. Det innebär att länsstyrelserna har ansvar och förutsättningar att underlätta för effektiv samverkan mellan nationella myndigheter och kommunerna. Genom lokal förankring av nationella insatser bidrar länsstyrelserna till att nationella mål får genomslag i hela landet och därmed också till en ökad sammanhållning. Ett aktivt stöd från en tillgänglig länsstyrelse är också av stor betydelse för många små kommuner.

Genom sin breda verksamhet och stora kontaktyta mot företag och organisationer på landsbygden har länsstyrelserna en unik närvaro i landets alla landsbygder. Länsstyrelsen ansvarar exempelvis för administrationen av olika EU-stöd till lantbruket. Arbetet med EU-stöden till landsbygden för med sig många nära kontakter mellan länsstyrelsen och till exempel de enskilda jordbruks- och livsmedelsföretag såväl som med regionala företrädare för organisationer som arbetar gentemot lantbruket. Närheten mellan företagen och den statliga förvaltningen är en styrka och visar på statens engagemang för landsbygden. Det är ett effektivt sätt att skapa samordning mellan olika kompetens- och verksamhetsområden och

därigenom nå politiska mål, bibehålla förtroendet för staten i hela landet samt bidra till ett robust samhälle och beredskap. Inte minst inom området livsmedelsförsörjning är länsstyrelsernas lokalkännedom och närvaro ända ut i kapillärerna på landsbygden betydelsefull.

Länsstyrelsen samordnar inte bara det offentliga utan även i vissa fall näringslivet. För att förbättra förutsättningarna för kvinnors företagande och ägande behövs en gemensam kraftsamling och Länsstyrelsen tog därför 2020 initiativ till att skapa plattformen De 4K i Västerbotten. De 4K är en plattform för kvinnor som äger, driver eller investerar i företag i Västerbotten. 4K står för kompetens, kapital, kontakter och kunder. Plattformen bedrivs i samarbete mellan Länsstyrelsen Västerbotten, Sparbanksstiftelsen Norrlands Riskkapitalstiftelse och Almi. Här samlas representanter från akademi, näringsliv och offentlig sektor för att diskutera möjligheter och utmaningar kring kvinnors företagande i länet.

Staten behöver ta en tydligare och aktivare roll i politikens genomförande. Länsstyrelsen anser att myndigheten i högre utsträckning ska användas som samordnare för staten regionalt för att underlätta för sektorsmyndigheter att agera territoriellt för att bidra till nationella mål. Det är därför väsentligt att länsstyrelsernas roll att samordna staten i länet tydligt framgår i andra myndigheters uppdrag.

Länsstyrelsen anser att regioner, kommuner och statliga myndigheter behöver utbildning med riktlinjer av gemensamma spelregler för hur man rent praktiskt samverkar/samråder. Detta för att vi ibland talar olika myndighetsspråk, har olika bilder av vad samverkan innebär och olika förväntningar på varandra.

Många av de utmaningar som behöver hanteras inom den territoriella politiken är tvärsaktiella och berör olika geografier. För effektiva och träffsäkra insatser behöver landets landsbygder hanteras utifrån deras specifika särarter och geografier. Staten behöver därmed ta ansvar för, att med ett territoriellt perspektiv, samordna sektorspolitiken och underlätta dess samverkan med kommuner och regioner.

Regional utvecklingspolitik och landsbygdspolitik - ett eller två politikområden? (kapitel 7)

Oavsett ett eller två politikområden välkomnar Länsstyrelsen att politiken bedrivs i ett sammanhållet system vad gäller mål, ansvarsfördelning, styrning och uppföljning. Länsstyrelsen vill framhålla vikten av att beakta territoriell sammanhållning vid ställningstagande om en eventuell sammanslagning av politikområdena. Både kompensatoriska insatser för territoriell sammanhållning och insatser för regional utveckling är viktiga för länets utveckling. Det är därför väsentligt att beakta balansen mellan dessa vid ett ställningstagande. Dessutom behöver hänsyn tas till att behoven som ansvarsfördelningen ska tillgodose ser olika ut inom de två nuvarande politikområdena, bland annat beroende på olika geografi för regional utveckling och

landsbygdsutveckling. Landsbygder med likartade förutsättningar är ofta spridda över landet och kan därför inte hanteras utifrån en avgränsad och sammanhållen geografi. Länen är därför inte alltid en lämplig geografi att utgå från vid ansvarsfördelning för landsbygdsutveckling

Länsstyrelsen delar bedömningen att en sammanslagning av politikområdena kan innebära risk för att landsbygdernas frågor hamnar i skymundan av städer och större tätorter i det regionala utvecklingsarbetet. Samtidigt kan det innebära en möjlighet till samordning och effektivt genomförande. Länsstyrelsen anser att det inte är de regionala skillnaderna som är problemet utan de inomregionala skillnaderna och det är därför viktigt att politikutveckling bygger på bra analyser för att få en bättre bild av hur utvecklingen skiftar inom län och kommuner. Det är en central utgångspunkt för ett tydligare landsbygdsperspektiv i en framtida territoriell politik. Länsstyrelsen bedömer därför att det finnas anledning att ytterligare analysera farhågor och möjligheter.

Övriga synpunkter

Länsstyrelsen stödjer utredningens förslag om att stärka nationella minoriteter och minoritetsspråk genom att förtydliga bestämmelsen om samråd genom en hänvisning till lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk förs in i lagen om regionalt utvecklingsansvar. Organisationer inom civilsamhället, urfolk och minoriteter bidrar till regional och lokal utveckling och är viktiga samverkansparter för regionerna.

Regional utveckling sker lokalt, det är kommunerna som har planmonopol men enligt direktiven ska utredningen inte lämna förslag som omfattas av det kommunala planmonopolet enligt plan- och bygglagen. Länsstyrelsen vill ändå poängtera vikten av ett fungerande planeringssystem som hanterar alla nivåerna nationellt, regionalt, och lokalt för att kunna samordna och följa upp en territoriell politik. En avgörande fördel är att en utvecklad fysisk planering ger underlag för att ta bättre hänsyn såväl till olikheter inom länen, som till likheter mellan länen. Det kan synliggöra landsbygdernas förutsättningar och behov, vilket motverkar farhågorna med ett enda politikområde.

Kommunernas roll i regional utveckling behöver synliggöras och stärkas. Utredningen fokuserar främst på relationen mellan staten och regionerna, kommunernas betydelse för regional utveckling belyses inte tillräckligt. Kommunerna är ofta genomförare av utvecklingspolitiken och centrala för förankring och legitimitet. De bidrar med lokal kunskap, resurser och kapacitet som är avgörande för att insatser ska ge effekt. Länsstyrelsen skulle kunna ta en större roll i samverkan med länets kommuner. Vi ser främst att det är de mindre kommunerna i länet som behöver vårt stöd när det gäller att ta nästa steg för en utökad samverkan då de själva inte har tid eller förmåga att driva det arbetet framåt. Vi ser

gärna att utredningen föreslår formaliserade åtgärder och uppdrag till Länsstyrelsen som ytterligare kan stärka samverkan mellan kommun, region och länsstyrelse. Länsstyrelsen påminner om utredningen Staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse, styrning (SOU 2024:43) som föreslog att det inom varje länsstyrelse ska finnas ett obligatoriskt "regionalt kommunråd" för samverkan och informationsutbyte under ledning av landshövdingen som ordförande. I Länsstyrelsens yttrande erbjöd vi oss att inrätta ett sådant regionalt råd i Västerbotten för att bättre kunna stötta och möta länets kommuner. Ett råd där stat, region och kommun samverkar, samordnat av Länsstyrelsen. Detta är fortfarande aktuellt.

Länsstyrelsen ser med oro på den centralisering som nu planeras för sammanhållningspolitikens finansieringsinstrument. Centraliseringen riskerar att försvaga den lokala och regionala förankringen och går emot SVESAM-utredningens slutsatser. För att öka träffsäkerheten i de EU-medel som investeras behöver det regionala inflytandet över EU:s fonder stärkas. Länsstyrelsernas roll som statens regionala företrädare och samordnare inom flera politikområden på regional nivå riskerar att urholkas vid en centralisering.

Länsstyrelsen saknar i utredningen en diskussion om hur en likvärdig offentlig service ska kunna erbjudas i landets olika delar och betydelsen av det kommunalekonomiska utjämnningssystemet för att uppnå detta. Regional utvecklingspolitik behöver stå på två ben, utveckling och utjämnning. Frågor som om utjämnning ska vara ett mål för utvecklingspolitiken och om staten ska ha en mer aktiv roll när det gäller utjämnning behandlas över huvud taget inte i utredningen.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helene Hellmark Knutsson med strategen Mikael Bergström som föredragande. I beredningen av ärendet har även strategen Linda Wormö deltagit.

Helene Hellmark Knutsson

Mikael Bergström